

PHONG CÁCH NGÔN NGỮ KHOA HỌC

I. Văn bản khoa học và ngôn ngữ khoa học

1. Văn bản khoa học : gồm ba loại chính:

- Văn bản chuyên sâu : Mang tính chuyên ngành khoa học cao và sâu
- Văn bản khoa học giáo khoa : Phù hợp với trình độ học sinh theo từng cấp, lớp
- Văn bản khoa học phổ cập : Phổ biến rộng rãi kiến thức khoa học, không phân biệt trình độ

2. Ngôn ngữ khoa học:

-Ngôn ngữ khoa học là ngôn ngữ được dùng trong các văn bản khoa học (kể cả giao tiếp và truyền thụ kiến thức khoa học: Khoa học tự nhiên: Toán, Vật lí, Hoá học, Sinh học; Khoa học xã hội và nhân văn: Văn,;Lịch sử, Địa lí, Triết học, Giáo dục, chân lí).

II. Các đặc trưng của phong cách ngôn ngữ khoa học.

Phong cách ngôn ngữ khoa học có 3 đặc trưng sau:

a. Tính khái quát, trừu tượng: Thể hiện ở

- Nội dung khoa học
- Thuật ngữ khoa học là những từ ngữ chứa đựng những khái niệm của chuyên ngành khoa học.
- Kết cấu văn bản (phần, chương, mục, đoạn) → phục vụ cho hệ thống các luận điểm khoa học

b. Tính lí trí, lô gích: Thể hiện ở

- Nội dung khoa học
- Từ ngữ
 - + Từ ngữ thông thường, chỉ được dùng một nghĩa
 - + Không mang sắc thái biểu cảm, sắc thái tu từ
- Câu văn
 - + Chính xác, chặt chẽ, lôgic
 - + Không dùng câu đặc biệt, các phép tu từ cú pháp
- Cấu tạo đoạn văn, văn bản
 - + Cấu tạo đoạn văn: có sự liên kết chặt chẽ và mạch lạc giữa các câu, phục vụ cho lập luận khoa học.

+Toàn bộ văn bản thể hiện một lập luận lôgic từ đặt vấn đề → giải quyết vấn đề → kết luận

c. Tính khách quan, phi cá thể.

- Ngôn ngữ khoa học có cái nét chung nhất là phi cá thể ; hạn chế sử dụng những biểu đạt có tính chất cá nhân
- Từ ngữ, câu văn mang màu sắc trung hòa, ít biểu lộ sắc thái cảm xúc.

III. Luyện tập:

Câu 1: Tìm hiểu văn bản **Khái quát văn học Việt Nam từ Cách mạng tháng Tám năm 1945 đến hết thế kỉ XX (SGK Ngữ văn 12/ T76)**

Bài "*Khái quát văn học Việt Nam từ cách mạng tháng Tám 1945 đến hết thế kỉ XX*" là một văn bản khoa học. Trên các phương diện nhận định đánh giá:

a.Nội dung: Những kiến thức khoa học: khoa học Văn học. (Khoa học Văn học gồm các chuyên ngành: Lý luận văn học, lịch sử văn học, Phê bình văn học, ...)

b.Văn bản này thuộc loại văn bản khoa học giáo khoa, dùng để giảng dạy trong nhà trường.

c. Đặc điểm ngôn ngữ khoa học ở dạng viết của văn bản:

-Sử dụng thuật ngữ khoa học: chủ đề, tác phẩm, phản ánh hiện thực, đại chúng hóa,...

-Hệ thống đề mục rõ ràng, sử dụng các cỡ chữ, kiểu chữ khác nhau,...

Câu 2: Giải thích và phân biệt thuật ngữ khoa học với từ ngữ thông thường

(Cần đối chiếu, so sánh từng từ với thuật ngữ khoa học, cần dùng từ điển chuyên ngành để tra cứu)

Ví dụ:

--Trong ngôn ngữ thông thường: **Đoạn thẳng** được hiểu là: *đoạn không cong queo, gãy khúc; không lệch về bên nào.*

--Trong ngôn ngữ khoa học: **Đoạn thẳng** được hiểu là: *đoạn ngắn nhất nối hai điểm với nhau.*

Câu 3: Hãy tìm thuật ngữ khoa học và phân tích tính lí trí, lô gic của phong cách ngôn ngữ khoa học thể hiện ở đoạn văn sau:

Những phát hiện của các nhà khảo cổ nước ta chứng tỏ Việt Nam xưa kia đã từng là nơi sinh sống của người vượn. Năm 1960 tìm thấy ở núi Đọ (Thịệu Hóa, Thanh Hóa) nhiều hạch đá, mảnh tước, rìu tay có tuổi 40 vạn năm. Cùng năm đó phát hiện ở núi Voi, cách núi Đọ 3 km, một di chỉ xương (vừa là nơi cư trú, vừa là nơi chế tạo công cụ) của người vượn, diện tích 16 vạn m². Ở Xuân Lộc (Đồng Nai) cũng đã tìm thấy công cụ đá của người vượn.

(Sinh học 12)

a. Thuật ngữ khoa học: khảo cổ, người vượn, hạch đá, mảnh tước, rìu tay, di chỉ, công cụ đá, ...

b. Tính lí trí, logic: thể hiện ở lập luận

-- Câu đầu nêu luận điểm khái quát.

-- Các câu sau nêu luận cứ (các cứ liệu thực tế);

-- Đoạn văn có lập luận và kết cấu diễn dịch.

Câu 4. Viết một đoạn văn thuộc loại văn bản khoa học phổ cập về sự cần thiết của việc bảo vệ môi trường sống (nước, không khí và đất)

Tham khảo đoạn văn sau:

Nước rất cần thiết cho sự sống của con người, các loài động vật và cây cối. Nhưng cần có nguồn nước sạch thì cơ thể người, động vật và cây cối mới có thể tạo thành chất dinh dưỡng. Nếu nguồn nước bị ô nhiễm thì tác hại đối với con người và muôn loài động vật, cây cối sẽ không lường hết. Chúng ta cần bảo vệ nguồn nước khỏi các chất độc hại như hóa chất, các chất thải từ nhà máy, bệnh viện, ... Chẳng hạn, các nhà máy, bệnh viện cần phải có công nghệ làm sạch các chất thải trước khi đưa ra môi trường xung quanh. Có như vậy mới có thể bảo vệ được sự sống.

GIÁO VIÊN SOẠN: LÊ THỊ NGÀ